

การประเมินนโยบายของภาครัฐในการส่งเสริมธุรกิจ SMEs ของประเทศไทย ศึกษาเปรียบเทียบแบ่งตามรายภูมิภาคและรายประเภท*

EVALUATING THE GOVERNMENT POLICY ON PROMOTING SMEs IN THAILAND: A COMPARATIVE STUDY BY REGION AND BY CLASSIFICATION

วันที่รับต้นฉบับบทความ: 24 พฤษภาคม 2563

วันที่แก้ไขปรับปรุงบทความ: 7 กรกฎาคม 2563

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 15 กรกฎาคม 2563

ศรีสุตา จงสิทธิผล และคณะ**

Srisuda Chongsithiphol

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความเหมาะสมของการดำเนินงานตามนโยบายของภาครัฐในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทย เปรียบเทียบผลของนโยบายของภาครัฐในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามพื้นที่ 6 ภาค เปรียบเทียบผลการดำเนินการตามนโยบายของภาครัฐในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามพื้นที่ 6 ภาค จำแนกตาม 3 ประเภทภาคการผลิต ภาคการบริการ ภาคการค้าส่งและการค้าปลีก โดยเปรียบเทียบการเข้าถึงการสนับสนุนจากภาครัฐที่ส่งผลต่อการพัฒนาตามพื้นที่ 6 ภาค และเปรียบเทียบการเข้าถึงการสนับสนุนจากภาครัฐที่ส่งผลต่อการพัฒนาที่มีความแตกต่างกันในด้านการประกอบธุรกิจ จำแนกตามขนาดและประเภทของธุรกิจ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคการผลิต ภาคการบริการ ภาคการค้าส่งและการค้าปลีก ตามพื้นที่ 6 ภาค จำนวน 2,400 ตัวอย่าง ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย สถิติที่ใช้วิเคราะห์แบบสอบถาม ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้การสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม รวมจำนวน 147 ราย ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า

* ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สทว.)

** คณบดีคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสยาม e-Mail: manirochana@gmail.com

คณะผู้วิจัย: สมคิด คำแหง ผู้อำนวยการสถานเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน กองพัฒนาศักยภาพชุมชนและทุนมนุษย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร; วุฒนิพนธ์ วราโกรสสวัสดิ์ คณบดีคณะการสร้างเจ้าของธุรกิจและการบริหารกิจการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ; ไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว คณบดีคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ; ญัฏฐพัชร มณีโรจน์ อาจารย์ประจำศูนย์การจัดการหลักสูตรระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจเพื่อสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

1. การจัดและการดำเนินโครงการสนับสนุนธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของหน่วยงานภาครัฐมีความสอดคล้องกับพันธกิจของหน่วยงาน และเป็นไปตามกรอบนโยบายของรัฐบาล ในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

2. การพัฒนาความรู้และทักษะของผู้ประกอบการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและบริการทางการเงิน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านการอำนวยความสะดวกในการติดต่อใช้บริการภาครัฐ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

3. ผลการเปรียบเทียบผลการดำเนินการตามนโยบายของภาครัฐในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามพื้นที่ 6 ภาค จำแนกตาม 3 ประเภทภาคการผลิต ภาคการบริการ ภาคการค้าส่งและการค้าปลีก พบว่าผลการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามพื้นที่ 6 ภาค ทำให้มีจำนวนรายได้ที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 1-5 ของจำนวนรายได้ทั้งหมด เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2560 และการจ้างบุคลากรเพิ่มขึ้น

4. ผลการเปรียบเทียบการเข้าถึงการสนับสนุนจากภาครัฐที่ส่งผลต่อการพัฒนาตามพื้นที่ 6 ภาค พบว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจำนวนหนึ่งไม่สามารถเข้าถึงการส่งเสริมของภาครัฐได้ เพราะการประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง อีกทั้งผู้ประกอบการขาดคุณสมบัติ เช่น ด้านระบบการบริหารจัดการ การจัดตั้งกิจการที่มีรูปแบบไม่เป็นทางการ การปฏิบัติไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการเสียภาษี ปัญหาการรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม หรือการรักษาความปลอดภัยที่กำหนดตามกฎหมาย

5. ผลการเปรียบเทียบการเข้าถึงการสนับสนุนจากภาครัฐที่ส่งผลต่อการพัฒนาในด้านการประกอบธุรกิจ จำแนกตามขนาดและประเภทของธุรกิจ พบว่าการใช้ประโยชน์จากนโยบายการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของภาครัฐในรอบปีที่ผ่านมา มีค่าเฉลี่ยของการเข้าถึงอยู่ในระดับปานกลาง

อย่างไรก็ตาม รัฐบาลต้องพัฒนาปรับปรุงนโยบายในการให้การสนับสนุนและส่งเสริมธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในด้านความต่อเนื่องของการพัฒนา รวมทั้งขจัดความซ้ำซ้อนของกิจกรรม/โครงการของหน่วยงานสนับสนุน มุ่งเน้นการให้การสนับสนุนตรงเป้าหมาย ปัญหาและความต้องการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแต่ละกลุ่มด้วย

คำสำคัญ: การประเมินนโยบายของภาครัฐ, วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ABSTRACT

This research aims to study the efficiency, effectiveness, and appropriateness of the implementation of government policies in promoting SMEs in Thailand, to compare the results of government policies on promoting SMEs in 6 regions, to compare the operating results under government policies on promoting SMEs in 6 regions, classified

by 3 SMEs sectors: manufacturing, services, and trade (wholesale and retail), and to compare SMEs' access to government support that affects development in 6 regions. Besides, a study was conducted to compare access to government support that affects different development in terms of business operation, classified by business size and type. There were 2,400 SMEs entrepreneurs in manufacturing, services, and trade (wholesale and retail) sectors in 6 regions in the study sample. The questionnaire was used as a research tool. Also, interviews, focus group discussions, and participant observations were used for 147 cases. In the quantitative research part, the statistics used were frequency, percentage, mean and standard deviation, and the content analysis technique was used to analyze the qualitative data.

The results of the research showed that: 1) the SMEs supporting projects organized by the government agencies were consistent with the mission of the department and in accordance with the government policy framework for promoting SMEs, 2) on the average, developing knowledge and skills of entrepreneurs was ranked at a high level; accessing to financial sources and financial services at a high level; accessing to government services at high level, 3) comparison of operating results under the government policies on SMEs promotion in 6 regions, classified by 3 SMEs sectors: manufacturing, services and wholesale and retail, showed that the SMEs promotion in the six regions resulted in an increase of revenue by 1-5 percent of the total income compared to the year 2017, as well as an increase in employment, 4) the comparison of access to government support that affects the development in the six regions showed that some SMEs were unable to access the government promotion due to limited public relations, unqualified SMEs entrepreneurs such as in terms of management system, informal business setup, improper practice regarding tax payment, environmental conservation or security issues, as required by laws, and 5) the comparison of access to government support which affects the development of business operations classified by size and type of business showed that the average access was ranked at a medium level.

However, the government must improve its policies for SMEs support and promotion in terms of continuity and eliminate the duplication of activities and

projects of support agencies, focusing on providing the supports that are relevant to the problems and needs of each group of SMEs.

Keywords: government policy evaluation, SMEs promotion.

บทนำ

ประเทศไทยประกาศให้การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นวาระแห่งชาติ เพราะถือว่าวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นพื้นฐานสำคัญของระบบเศรษฐกิจภายในประเทศ และมีการพิจารณาปรับโครงสร้างการบริหารจัดการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทั้งระบบ มีการบูรณาการร่วมกันของส่วนราชการทุกกระทรวงและภาคเอกชน ทั้งการสนับสนุนงบประมาณ ในการบริหารจัดการให้เกิดความรวดเร็ว รวมถึงกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนและมีศักยภาพมากยิ่งขึ้น โดยกำหนดประเภท ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ได้รับการส่งเสริมเป็น 4 ประเภท ได้แก่ ภาคการผลิต ภาคการค้า ภาคบริการ และภาคการค้าปลีก (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2560)

รูปแบบการดำเนินงานในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในปัจจุบันนั้น เน้นการดำเนินงานในรูปแบบที่หน่วยงานภาครัฐเป็นผู้จัดทำโครงการ หรือบริการความช่วยเหลือ ให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งมีความหลากหลาย จำเป็นต้องมีการติดตามและประเมินผล การประมวผลผลการวิเคราะห์ที่ครบวงจร การประเมินในระดับนโยบาย (policy) แผนงาน (program) ประเภทของธุรกิจ (sector) และการประเมินตามพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันการบริหาร การพัฒนาประเทศมิได้ประเมินเฉพาะผลสำเร็จของโครงการจากผลผลิต (output) ที่ได้จากการดำเนิน โครงการเท่านั้น แต่ความสำเร็จของนโยบายส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศ จะต้องพิจารณา “แบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (result based)” จึงจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการติดตาม และประเมินผลที่เป็นระบบ ต้องพิจารณาทั้งผลผลิต (output) ผลลัพธ์ (outcome) และผลกระทบ (impact) (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2559; แก้วตา โรหิตรัตน์ และคณะ, 2560) ดังนั้น เพื่อให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพของการดำเนินโครงการให้บรรลุเป้าประสงค์ ของนโยบายภาครัฐ คณะผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการประเมินนโยบายภาครัฐ จึงนำเสนอโครงการ วิจัยเรื่อง “การประเมินนโยบายของภาครัฐในการส่งเสริมธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ของประเทศไทย ศึกษาเปรียบเทียบแบ่งตามรายภูมิภาคและรายประเภท” โดยมีเป้าหมายศึกษา ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของนโยบายของภาครัฐในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อมของประเทศไทย เพื่อตอบคำถามว่านโยบายของภาครัฐในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมของประเทศไทยที่ผ่านมาโดยมีกิจกรรม/โครงการที่หลากหลาย บรรลุผลสัมฤทธิ์ตาม

เป้าหมายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 หรือไม่ว่าอย่างไร จากการประเมินโดยผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการปรับปรุงให้ดีขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความเหมาะสมของการดำเนินงานตามนโยบายของภาครัฐในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทย มุ่งเน้นแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2560-2564)
2. เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบผลของนโยบายของภาครัฐในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามพื้นที่ 6 ภาค
3. เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการดำเนินการตามนโยบายของภาครัฐในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามพื้นที่ 6 ภาค จำแนกตาม 3 ประเภทภาคการผลิต ภาคการบริการ ภาคการค้าส่งและการค้าปลีก
4. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการเข้าถึงการสนับสนุนจากภาครัฐที่ส่งผลต่อการพัฒนาตามพื้นที่ 6 ภาค
5. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการเข้าถึงการสนับสนุนจากภาครัฐที่ส่งผลต่อการพัฒนาที่มีความแตกต่างกันในด้านการประกอบธุรกิจ จำแนกตามขนาดและประเภทของธุรกิจ

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีแบบประสานวิธี เริ่มด้วยการสังเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิจากผลการประเมินโครงการงบประมาณในลักษณะบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์ วิจัยเชิงคุณภาพใช้การประชุมกลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้รับผิดชอบโครงการต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐและผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคการผลิต ภาคการบริการ ภาคการค้าส่งและการค้าปลีก ตามพื้นที่ 6 ภาค ประกอบด้วย ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคใต้ชายแดน ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ โดยแบ่งเป็น 18 กลุ่มจังหวัด ในประเด็นการพัฒนาความรู้และทักษะของผู้ประกอบการ การเข้าถึงแหล่งเงินทุนและบริการทางการเงิน การอำนวยความสะดวกในการติดต่อใช้บริการภาครัฐ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ และความต้องการการสนับสนุนจากภาครัฐ รวมจำนวน 147 ราย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ส่วนวิธีการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่ 6 ภาค รวม 2,400 ตัวอย่าง ด้วยวิธีสุ่มอย่างง่าย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. การศึกษาประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความเหมาะสมของการดำเนินงานตามนโยบายของภาครัฐในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทย มุ่งเน้นแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2560-2564) พบว่าการดำเนินโครงการของหน่วยงานรัฐบาล หน่วยงานที่อยู่ในกำกับของรัฐบาล รวมถึงหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ มีการจัดโครงการที่สอดคล้องกับพันธกิจของหน่วยงาน และเป็นไปตามกรอบนโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยหน่วยงานต้องยื่นข้อเสนอโครงการตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) และแผนส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2560-2564) โดยรับการสนับสนุนงบประมาณจากงบประมาณในลักษณะบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์ การประเมินโครงการการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมภายใต้งบประมาณในลักษณะบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์ในภาพรวมจำนวนกว่า 100 โครงการที่ TRIS เป็นผู้ศึกษา โดยใช้เทคนิค CIPP Model ในการประเมินเมื่อ TRIS ได้ผลประเมินนำเสนอต่อผู้ว่าจ้างแล้ว ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสังเคราะห์ (synthesis) จากผลการศึกษาของ TRIS พบว่าโครงการปี พ.ศ. 2560-2562 และโครงการปี พ.ศ. 2563 (On-going) ที่ได้รับจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุน ส่วนใหญ่มีคะแนนความสอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐในระดับดีมาก

2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลของนโยบายของภาครัฐในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามพื้นที่ 6 ภาค พบว่า ด้านความรู้และทักษะของผู้ประกอบการ ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80, SD = 0.04$) เมื่อจำแนกเป็นรายภาค พบว่าภาคที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือภาคเหนือ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80, SD = 0.04$) รองลงมาคือ ภาคกลาง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51, SD = 0.05$) ภาคใต้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.47, SD = 0.04$) ส่วนภาคที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ภาคตะวันออก อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.47, SD = 0.04$) ด้านการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและบริการทางการเงิน ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56, SD = 0.05$) เมื่อจำแนกเป็นรายภาค พบว่าภาคที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ภาคเหนือ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56, SD = 0.05$) รองลงมาคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.97, SD = 0.06$) ภาคกลาง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.89, SD = 0.06$) ส่วนภาคที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ภาคใต้ชายแดน อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.92, SD = 0.08$) ด้านการอำนวยความสะดวกในการติดต่อใช้บริการภาครัฐ ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74, SD = 0.05$) เมื่อจำแนกเป็นรายภาค พบว่าภาคที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ภาคเหนือ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74, SD = 0.05$) รองลงมาคือ ภาคใต้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49, SD = 0.05$) ภาคกลาง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.17, SD = 0.05$) ส่วนภาคที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ภาคตะวันออก อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.46, SD = 0.09$)

3. ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการดำเนินการตามนโยบายของภาครัฐในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามพื้นที่ 6 ภาค จำแนกตาม 3 ประเภท ได้แก่ ภาคการผลิต ภาคการบริการ ภาคการค้าส่งและการค้าปลีก พบว่าผลการดำเนินการตามนโยบายของภาครัฐในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามพื้นที่ 6 ภาค ด้านรายได้ ปี พ.ศ. 2561 เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับรายได้ ปี พ.ศ. 2560 ในภาพรวมผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 1-5 ของจำนวนรายได้ทั้งหมดเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2560 คิดเป็นร้อยละ 42.50 รองลงมาคือ มีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 6-10 ของจำนวนรายได้ทั้งหมดเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2560 คิดเป็นร้อยละ 14.80 ส่วนผู้ประกอบการที่รายได้ไม่เพิ่มขึ้นเลย คิดเป็นร้อยละ 29.90 จำแนกตามรายภาคและประเภทธุรกิจได้ดังนี้

- ภาคกลาง จำนวนร้อยละของรายได้ที่เพิ่มขึ้นมากที่สุดคือ มีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 1-5 ของจำนวนรายได้ทั้งหมดเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2560 คิดเป็นร้อยละ 46.00 รองลงมาคือ มีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 6-10 ของจำนวนรายได้ทั้งหมดเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2560 คิดเป็นร้อยละ 17.10 ส่วนผู้ประกอบการที่รายได้ไม่เพิ่มขึ้นเลย คิดเป็นร้อยละ 15.60

- ภาคใต้ จำนวนร้อยละของรายได้ที่เพิ่มขึ้นมากที่สุดคือ มีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 1-5 ของจำนวนรายได้ทั้งหมดเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2560 คิดเป็นร้อยละ 43.00 รองลงมาคือ มีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 6-10 ของจำนวนรายได้ทั้งหมดเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2560 คิดเป็นร้อยละ 23.80 ส่วนผู้ประกอบการที่รายได้ไม่เพิ่มขึ้นเลย คิดเป็นร้อยละ 17.70

- ภาคใต้ชายแดน จำนวนร้อยละของรายได้ที่เพิ่มขึ้นมากที่สุดคือ มีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 1-5 ของจำนวนรายได้ทั้งหมดเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2560 คิดเป็นร้อยละ 44.60 รองลงมาคือ มีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 6-10 ของจำนวนรายได้ทั้งหมดเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2560 คิดเป็นร้อยละ 13.20 ส่วนผู้ประกอบการที่รายได้ไม่เพิ่มขึ้นเลย คิดเป็นร้อยละ 29.90

- ภาคตะวันออก จำนวนร้อยละของรายได้ที่เพิ่มขึ้นมากที่สุดคือ มีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 1-5 ของจำนวนรายได้ทั้งหมดเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2560 คิดเป็นร้อยละ 31.10 รองลงมาคือ มีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 6-10 ของจำนวนรายได้ทั้งหมดเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2560 คิดเป็นร้อยละ 7.20 ส่วนผู้ประกอบการที่รายได้ไม่เพิ่มขึ้นเลย คิดเป็นร้อยละ 59.80

- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวนร้อยละของรายได้ที่เพิ่มขึ้นมากที่สุดคือ มีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 1-5 ของจำนวนรายได้ทั้งหมดเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2560 คิดเป็นร้อยละ 38.00 รองลงมาคือ มีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 6-10 ของจำนวนรายได้ทั้งหมดเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2560 คิดเป็นร้อยละ 9.30 ส่วนผู้ประกอบการที่รายได้ไม่เพิ่มขึ้นเลย คิดเป็นร้อยละ 35.50

- ภาคเหนือ จำนวนร้อยละของรายได้ที่เพิ่มขึ้นมากที่สุดคือ มีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 1-5 ของจำนวนรายได้ทั้งหมดเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2560 คิดเป็นร้อยละ 47.50 รองลงมาคือ มีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 6-10 ของจำนวนรายได้ทั้งหมดเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2560 คิดเป็นร้อยละ 8.80 ส่วนผู้ประกอบการที่รายได้ไม่เพิ่มขึ้นเลย คิดเป็นร้อยละ 40.10

- การจ้างงานในธุรกิจค้าส่ง จำนวนร้อยละของอัตราการจ้างบุคลากรที่เพิ่มขึ้นมากที่สุด คือ มีการจ้างบุคลากรเพิ่มขึ้นร้อยละ 1-5 ของจำนวนบุคลากรทั้งหมดเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2560 คิดเป็นร้อยละ 31.00 รองลงมาคือ มีการจ้างบุคลากรเพิ่มขึ้นร้อยละ 6-10 ของจำนวนบุคลากรทั้งหมด

เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2560 คิดเป็นร้อยละ 3.10 ส่วนผู้ประกอบการที่บุคลากรไม่เพิ่มขึ้นเลย คิดเป็นร้อยละ 47.70

- การจ้างงานในธุรกิจค้าปลีก มีจำนวนร้อยละของอัตราการจ้างบุคลากรที่เพิ่มขึ้นมากที่สุดคือ มีการจ้างบุคลากรเพิ่มขึ้นร้อยละ 1-5 ของจำนวนบุคลากรทั้งหมดเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2560 คิดเป็นร้อยละ 25.00 รองลงมาคือ มีการจ้างบุคลากรเพิ่มขึ้นร้อยละ 6-10 ของจำนวนบุคลากรทั้งหมดเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2560 คิดเป็นร้อยละ 7.70 ส่วนผู้ประกอบการที่บุคลากรไม่เพิ่มขึ้นเลย คิดเป็นร้อยละ 53.30

4. ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบการเข้าถึงการสนับสนุนจากภาครัฐที่ส่งผลต่อการพัฒนาพื้นที่ 6 ภาค พบว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจำนวนหนึ่งไม่สามารถเข้าถึงการส่งเสริมของรัฐได้ เพราะขาดระบบการบริหารจัดการ โดยวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจำนวนมากเป็นการจัดตั้งกิจการที่มีรูปแบบไม่เป็นทางการ ได้แก่ ผลิตตามบ้าน ไม่มีการจดทะเบียนโรงงาน ทะเบียนพาณิชย์ หรือทะเบียนการค้า ดังนั้นกิจการหรือโรงงานเหล่านี้จึงไม่มาใช้บริการของภาครัฐในบางกรณีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นกิจการหรือโรงงานที่มีการจดทะเบียนถูกต้องแต่อาจปฏิบัติไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการเสียภาษี การรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม หรือการรักษาความปลอดภัยที่กำหนดตามกฎหมาย รวมถึงการส่งเสริมการลงทุนก็เช่นเดียวกัน แม้รัฐบาลจะได้ลดเงื่อนไขขนาดเงินลงทุนและการจ้างงาน หรือจูงใจให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเสนอโครงการขอรับการส่งเสริมการลงทุนให้มากขึ้นก็ตาม

5. ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบการเข้าถึงการสนับสนุนจากภาครัฐที่ส่งผลต่อการพัฒนาที่มีความแตกต่างกันในด้านการประกอบธุรกิจ จำแนกตามขนาดและประเภทของธุรกิจ พบว่าการใช้ประโยชน์จากนโยบายการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของภาครัฐในรอบปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2560-2561) จำแนกตามประเภทธุรกิจ โดยประเภทธุรกิจผลิตมีอัตราการใช้ประโยชน์จากนโยบายการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 32.10) ประเภทธุรกิจบริการมีอัตราการใช้ประโยชน์จากนโยบายการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอยู่ในระดับน้อย (ร้อยละ 28.00) ประเภทธุรกิจค้าส่งมีอัตราการใช้ประโยชน์จากนโยบายการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 35.60) และประเภทธุรกิจค้าปลีกมีอัตราการใช้ประโยชน์จากนโยบายการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 28.80)

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความเหมาะสมของการดำเนินงานตามนโยบายของภาครัฐในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทย พบว่ามีการจัดโครงการ

ที่สอดคล้องกับพันธกิจของหน่วยงานและเป็นไปตามกรอบนโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการอนุมัติงบประมาณภายใต้งบประมาณในลักษณะบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์ มีเกณฑ์การพิจารณาอนุมัติงบประมาณสนับสนุนโครงการ โดยหน่วยงานที่มีหน้าที่พิจารณาจัดสรรงบประมาณโครงการมีเกณฑ์และประเด็นในการพิจารณาแผนงาน/โครงการที่มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ หรือมีความสอดคล้องกับกลยุทธ์ แผนงาน/โครงการมีการถ่ายทอดตัวชี้วัดลงจนถึงระดับโครงการ/ผลผลิต รวมถึงแผนงาน/โครงการมีการทำงานในรูปแบบบูรณาการที่สนับสนุนเป้าหมายของประเทศ

2. ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบผลของนโยบายของภาครัฐในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามพื้นที่ 6 ภาค พบว่าด้านความรู้และทักษะของผู้ประกอบการ ด้านการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและบริการทางการเงิน และด้านการอำนวยความสะดวกในการติดต่อใช้บริการภาครัฐ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนโยบายของภาครัฐมีความชัดเจน และหน่วยงานภาครัฐในแต่ละกระทรวง กรม มีการบูรณาการภารกิจในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอย่างเป็นรูปธรรมเพิ่มมากขึ้น รวมถึงประเทศไทยมีกรอบแนวทางในการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอย่างมีระบบภายใต้แผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2560-2564) และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นผู้ประกอบการ และวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ (พ.ศ. 2561-2580)

3. ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการดำเนินการตามนโยบายของภาครัฐในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามพื้นที่ 6 ภาค จำแนกตาม 3 ประเภทธุรกิจ พบว่าผลการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามพื้นที่ 6 ภาค ทำให้มีจำนวนรายได้ที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 1-5 ของจำนวนรายได้ทั้งหมดเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2560 มีการจ้างบุคลากรเพิ่มขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดกิจกรรม/โครงการมีกรอบนโยบายในการดำเนินงานอย่างชัดเจน และมีทิศทางในการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยกิจกรรม/โครงการครอบคลุมและยกระดับกระบวนการผลิต เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินธุรกิจ การเพิ่มขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ICT ยกกระดับการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางธุรกิจ เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน โดยออกแบบกิจกรรม/โครงการเพื่อให้ผู้ประกอบการได้พัฒนาความรู้และทักษะของผู้ประกอบการ เข้าถึงแหล่งเงินทุนและบริการทางการเงิน และได้รับความสะดวกในการติดต่อใช้บริการภาครัฐ

4. ผลศึกษาเปรียบเทียบการเข้าถึงการสนับสนุนจากภาครัฐที่ส่งผลต่อการพัฒนาตามพื้นที่ 6 ภาค พบว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจำนวนหนึ่งไม่สามารถเข้าถึงการส่งเสริมของหน่วยงานภาครัฐได้ เพราะขาดระบบการบริหารจัดการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จัดตั้งกิจการที่มีรูปแบบไม่เป็นทางการ การปฏิบัติไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการเสียภาษี การรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม หรือการรักษาความปลอดภัยที่กำหนดตามกฎหมาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ประกอบการใหม่

ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดตั้ง การเตรียมการจดทะเบียน สิทธิประโยชน์ บางกรณี ผู้ประกอบการไม่ทราบข่าวสารการเข้าร่วมโครงการ/กิจกรรม

5. ผลศึกษาเปรียบเทียบการเข้าถึงการสนับสนุนจากภาครัฐที่ส่งผลต่อการพัฒนาที่มีความแตกต่างกันในด้านการประกอบธุรกิจ พบว่าการใช้ประโยชน์จากนโยบายการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของภาครัฐในรอบปีที่ผ่านมา มีค่าเฉลี่ยของการเข้าถึงอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ประกอบการไม่ทราบข่าวสารการเข้าร่วมกิจกรรม/โครงการ การขาดความเชื่อมั่นในการเข้าร่วมโครงการว่าทำให้ผู้ประกอบการได้รับการพัฒนา โครงการ/กิจกรรมเน้นการบรรยายมากกว่าการเป็นพี่เลี้ยงให้กับผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการจึงขาดความเชื่อมั่นในความสำเร็จของการเข้าร่วมโครงการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ควรพัฒนารูปแบบของโครงการ/กิจกรรมให้มีลักษณะการให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง มากกว่าการบรรยายให้ความรู้ โดยปัจจุบันลักษณะของโครงการเป็นการบรรยายให้ความรู้ ซึ่งยังไม่ตรงตามความต้องการของผู้ประกอบการ ทั้งนี้ผู้ประกอบการต้องการพี่เลี้ยงมาช่วยให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด

2. ในการจัดโครงการ/กิจกรรม ควรจำแนกลักษณะของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยแบ่งเป็นขั้นต้น ขั้นกลาง และการพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีสมรรถนะสูง โดยปัจจุบันโครงการส่วนใหญ่จะเริ่มในระดับต้น หรือการคัดเลือกผู้ประกอบการเข้าร่วมโครงการ ไม่ได้คำนึงถึงความแตกต่างของผู้ประกอบการ เช่น การให้ความรู้ในระดับต้น ระดับกลาง หรือขั้นสูง เพื่อให้เป็นประโยชน์อย่างแท้จริงต่อผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

3. ในการจัดโครงการระหว่างหน่วยงาน ควรคำนึงถึงความซ้ำซ้อนของโครงการ/กิจกรรมที่จัดต่างกระทรวง กรม ของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งปัจจุบันการจัดโครงการมีความซ้ำซ้อนกันในหน่วยงานของราชการที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกัน

4. ควรปรับปรุงระเบียบหรือเงื่อนไขในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพราะปัจจุบันผู้ประกอบการรายย่อยไม่สามารถกู้เงินได้ เพราะจำกัดด้วยหลักฐานการค้ำประกันและเอกสารประกอบการกู้เงิน

5. พัฒนาการให้บริการหน่วยงานภาครัฐบาลที่มีหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้ปฏิบัติงานในเชิงรุก

ปีที่ 17 ฉบับที่ 1 เดือนกรกฎาคม-กันยายน 2563

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรถอดบทเรียนของโครงการ/กิจกรรมที่ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนในการพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ทั้งในด้านการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ การปรับปรุงกระบวนการผลิต การเพิ่มปริมาณการผลิต และการขยายตลาดไปยังต่างประเทศ

บรรณานุกรม

- แก้วตา โรหิตรัตน์ และคณะ. (2560). *โครงการติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2560 ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2559). *คู่มือแนวทางการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดการติดตามผลการดำเนินงานและประเมินผลโครงการ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.
- _____. (2560). *แผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2560-2564)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.